

METODICKÝ LIST

List bol vytvorený ako inšpirácia pre učiteľov etickej výchovy v nadväznosti na seminár spojený s workshopom „DIALOGICKÁ PODSTATA ETICKEJ VÝCHOVY – ROZVÍJANIE TVORIVÉHO A KRITICKÉHO MYSLENIA (cesta k formovaniu prosociálnej osobnosti)“, ktorý sa uskutočnil 24.10.2019 v Študentskom domove UKF Nitra.

NÁZOV METODICKÉHO LISTU

Formovanie prosociálnej osobnosti prostredníctvom rešpektu a úcty k hendikepovaným ľuďom

MENO A PRIEZVISKO AUTORA

doc. PaedDr. Igor Lomnický, PhD.

VYUČOVACÍ PREDMET/VZDELÁVACIA OBLASŤ

Etická výchova / Človek a hodnoty

ROČNÍK

1. ročník gymnázia /stredných škôl

HODINOVÁ DOTÁCIA

Jedna vyučovacia hodina (45 minút)

EDUKAČNÝ CIEĽ

Vysvetliť pojem hendikep a uviesť jeho príklady vo vlastnom živote, prijať jedinečnosť každej ľudskej bytosti, preukázať empatický postoj k hendikepovaným. Žiaci identifikujú podstatu pojmu hendikep vo vzťahu k integrite osobnosti a prijímajú zodpovednosť konania voči znevýhodneným ľudským bytostiam.

VÝCHOVNÝ CIEĽ

Pomenovať význam dôstojnosti človeka a jeho ľudskej originality. Dôležitým výchovným cieľom je uplatňovať témy úcty a rešpektu k ľuďom nielen na hodine etickej výchovy, ale aj v bežnom živote. Zmyslom je podporiť u žiakov prosociálnu motiváciu k prejavaniu ľudskosti.

ZAPRACOVANIE V IŠVP PRE GYMNÁZIÁ SO ŠTVORROČNÝM A PÄŤROČNÝM VZDELÁVACÍM PROGRAMOM

Ročník: 1.

Tematický celok: Dôstojnosť ľudskej osoby, poznanie seba a druhých

Výkonový štandard: rozvíjať u žiakov etické postoje a spôsobilosti súvisiace s rešpektom a úctou prejavenu k hendikepovaným ľuďom.

Obsahový štandard: vysvetliť podstatu pojmu hendikep v etických súvislostiach vo vzťahu k integrite osobnosti. Žiaci prijímajú na základe kognitívnej senzibilizácie a hodnotovej reflexie zodpovednosť konania voči znevýhodneným ľudským bytostiam.

METODOLÓGIA

Téma: Rešpekt a úcta k hendikepovaným ľuďom

Vyučovacie metódy: rozhovor, výklad, didaktické aktivity, hodnotová reflexia

Pomôcky: notebook, dataprojektor, písacie potreby, papier, šál, taška s vecami

Postup:

Hodina etickej výchovy je rozdelená do štyroch výučbových krokov v metodologickej línii: vnímať, reflektovať, zažiť a aplikovať.

1. Fáza: Emocionálna a kognitívna senzibilizácia - pochopiť význam a zmysel preberanej témy, emocionálne a racionálne sa s ňou stotožniť.
2. Fáza: Hodnotová reflexia – zabezpečuje porozumenie formou diskusie, zvnútornenie riešeného problému a formovanie prosociálnych postojov.
3. Nácvik v triede – zážitkové vyučovanie formou nácviku zodpovedajúceho správania prostredníctvom navrhnutých tvorivých aktivít.
4. Fáza: Zovšeobecnenie a transfer – reálna skúsenosť, ide aplikovanie získaných poznatkov a spôsobilostí v praktickom každodennom živote.

Zmyslom spracovanej vyučovacej hodiny je nielen motivovať žiakov k premýšľaniu o význame dôstojnosti ľudskej osoby, poznania seba a druhých, ale najmä etické porozumenie vo vzťahu k hendikepovaným ľuďom.

Emocionálna a kognitívna senzibilizácia

Súčasťou emocionálnej senzibilizácie je privítanie študentov a vytvorenie pozitívnej ľudskej atmosféry na naladenie sa na dôležitú a citlivú tému. Námetom na kognitívnu senzibilizáciu je rozhovor na tému:

Čo je to hendikep?

Poznáte nejakých hendikepovaných ľudí v osobnom živote, resp. nejakých známych ľudí?

Ak áno, čo vám dali do života?

Môžeme si od hendikepovaných ľudí zobrat' nejaké príklady?

Je vhodné uviesť príklad známeho hendikepovaného stand-up komika Bekima, ukážka fotografií, opísanie jeho života s hendikepom.

Hodnotová reflexia

Cieľom hodnotovej reflexie je prehĺbiť kognitívne procesy spojené s interiorizovaním významu slova hendikep a živo diskutovať so žiakmi o ňom. Vytvoriť metodicko-organizačné možnosti na plnohodnotné prediskutovanie témy buď v individuálnej podobe reflexie žiakov, prípadne práce vo dvojiciach alebo v skupinách. Je metodicky vhodné uviesť viaceré príklady zo života na tému hendikepovaní ľudia a motivovať samotných žiakov k vlastným námetom a príkladom z reálneho života. Žiaci spolu s učiteľom budú hodnotiť a analyzovať odpovede a zistia, či prevládajú prosociálne postoje a preferenčný rámec korešpondujúci s témou ľudskej dôstojnosti a hodnoty.

Nácvik v triede

Zmyslom zážitkového učenia v rámci tejto témy sú aktivity zamerané na tvorivosť a vcítenie sa do hendikepovaných ľudí (slepí, hluchonemí, ľudia s fyzickým postihnutím, ľudia s vážnou obezitou, a pod.).

Súčasťou nácviku v triede formou zážitkového učenia je realizovanie ponúknutého portfólia aktivít v rámci tvorivej variability a zvládnutej časovej dotácie vyučovacej hodiny etickej výchovy.

Návrhy aktivít zamerané na tvorivosť a vcítenie sa do hendikepovaných ľudí:

AKTIVITA 1 – práca vo dvojiciach:

Jeden žiak má zaviazané oči šálom. Do triedy sa umiestni predmet (napríklad pero, jablko, taška,...) a druhý žiak ho musí slovne navigovať po triede, aby tento predmet našiel.

AKTIVITA 2 – práca vo dvojiciach:

Jeden z dvojice sa postaví pred lavicu a dá si ruku za chrbát (dá si za chrbát vždy tú ruku, ktorou píše, čiže pravák si dá pravú, ľavák ľavú). Na lavici je položená taška naplnená knihami, zošitmi, desiatou, fľašou na pitie a inými predmetmi. Žiak musí tieto veci vybrať len jednou rukou (pravák ľavou rukou, ľavák pravou rukou) a následne vrátiť tieto veci naspäť do tašky, opäť len jednou rukou. Takto sa to opakuje aj pri druhom žiakovi.

AKTIVITA 3 – práca v skupine:

Žiaci si zapisujú na papier svoje nápady, myšlienky a postrehy. Učiteľ číta:
Predstavte si:

1. Idete na nákup na kolieskovom vozíku:
 - ste vozičkar,
 - s akými problémami ste sa stretli od svojho odchodu z domu,
 - počas cesty,
 - pri nakupovaní,
 - cestou späť,
 - až po príchod domov.
2. Máte 160 kilogramov:
 - v čom vás to obmedzuje,
 - čo všetko nemôžete robiť.

AKTIVITA 4 - práca vo dvojiciach:

Dvojica stojí/sedí oproti sebe. Jeden zo žiakov si zakryje uši (napríklad slúchadlami). Druhý žiak má na kartičkách napísané slová, ktoré potichu vyslovuje pred spolužiakom a ten sa snaží uhádnuť, o aké slovo ide. Slová sú: BANÁN, HELIKOPTÉRA, RADIÁTOR, MAPA, CUKRÍK, INTERNET, USB, LAVICA, atď.

Po aktivitách je vhodné zaradiť **hodnotový reflexiu**. Žiaci reagujú na aktivity a na otázky: Čo sa vám páčilo/ nepáčilo?

Čo bolo pre vás náročné pri aktivitách s hendikepmi?

Akým problémom ste museli čeliť?

Cieľom hodnotovej reflexie po zážitkovej forme vyučovania je formou rozhovoru posilniť zvnútorňovanie hodnôt v rámci preberanej témy hendikepu. Žiaci navzájom vyjadria svoje názory a postoje a učiteľ to zavŕši svojím komentárom v eticko-výchovnom kontexte.

Zovšeobecnenie a transfer (prepojenie s reálnym životom)

Žiaci zistia, aké je náročné žiť s nejakým hendikepom. Na základe realizovanej hodiny pochopia, že hendikepovaní ľudia sú rovnakí ako my, že k nim musíme byť empatickí a pomáhať im, ak pomoc potrebujú.

Zmyslom realizovanej vyučovacej hodiny etickej výchovy a jej transferu do života je:

- rozvoj empatického postoja k ľuďom s nejakým hendikepom,
- porozumieť odlišnostiam,
- identifikovať limity v živote postihnutých ľudí,
- tvoriť nové, originálne nápady počas aktivít vo vzťahu k pomoci, podpore a porozumeniu postihnutým ľuďom.

Na záver hodiny žiaci dostanú zadanie, aby sa celý budúci týždeň zamerali na prosociálne prejavy vo verbálnej podobe, ale predovšetkým v podobe skutkov voči hendikepovaným ľuďom.